Scenariusz 2
temat: Mają kształt niejednaki sowie pisklaki

Cele ogólne:

- przedstawienie sposobów postępowania w przypadku znalezienia małej sowy,
- kształtowanie prawidłowego zachowania w momencie zagubienia się rodzicom np. w supermarkecie.

Cele operacyjne:

- uczeń prawidłowo postępuje w momencie odnalezienia pisklęcia sowy,
- uczeń zna zasady postępowania w przypadku zaginięcia rodzicom.

Miejsce: sala.

Metody pracy: indywidualna i grupowa.

Wiek uczestników: 4 – 6 lat.

Materiały: papier A4, kredki, flamastry, nożyczki, klej, rękawiczki, sweter, stare kolorowe gazety, fotografie dzieci z rodzicami, plansza edukacyjna „Sowy Polski".

fot. A. Tabor

Wprowadzenie

Sowy przystępują do lęgów wiosną, od lutego do kwietnia. Składają od dwóch do ośmiu jaj, w zależności od gatunku. W gnieździe pojawiają się one w odstępach 1 – 3 dniowych. Co charakterystyczne, samice większości sów zaczynają wysiadywanie jaj przed złożeniem pełnego lęgu, a więc od momentu pojawienia się pierwszego, drugiego lub trzeciego jaja. Prowadzi to do asynchronicznego wylęgu, czyli najpierw przychodzą na świat pisklęta z jaj najwcześniej wygrzewanych. Dlatego w sowim gnieździe rodzeństwo pochodzące z tego samego lęgu różni się wiekiem o kilka, kilkanaście dni i jest to dobrze widoczne w początkowym okresie życia młodych (patrz CD).

Pisklęta sów spędzają w dziupli lub gnieździe około miesiąca. Potem opuszczają miejsce lęgu, nie uzyskawszy jeszcze w pełni samodzielności i zdolności do lotu. Taka strategia, stosowana także przez inne ptaki, np. drozdy, zabezpiecza potomstwo przed odnalezieniem w jednym miejscu przez potencjalnego wroga. Młode sowy przebywają początkowo w pobliżu miejsca przyjścia na świat, jednak stopniowo oddalają się od niego, rozpraszając się po okolicy. O miejscu swego pobytu oznajmiają rodzicom donośnymi głosami, jak to ma miejsce np. u uszatki czy puszczyka, dzięki czemu dorosłe sowy łatwo odnajdują je w celu podania pokarmu. Po opuszczeniu miejsca lęgu pozostają jeszcze pod opieką rodziców przez okres dwóch – trzech miesięcy.

Czasem młode sowy spadają z drzew na ziemię, gdzie są odnajdywane przez ludzi. Wówczas, w odruchu chęci niesienia pomocy, są zabierane i dostarczane do ogrodów zoologicznych lub miejsc rehabilitacji ptaków szponiastych. Takie postępowanie jest błędne, bowiem potrafią one doskonale same, przy pomocy dzioba i szponów wspinać się po pniach drzew. Poza tym, nawet troskliwa opieka człowieka, nie zastąpi młodej sowie kontaktu z rodzicami. W przypadku znalezienia małej sowy najlepiej jest podnieść ją z ziemi (z zachowaniem środków ostrożności, by nas nie poraniła szponami i dziobem) i umieścić na gałęzi drzewa. Na pewno z nastaniem nocy odnajdą ją dorosłe osobniki.

Przygotowania wstępne

1. Poproś dzieci o przyniesienie fotografii, na których znajdują się z rodzicami.
2. Powiel odpowiednią liczbę egzemplarzy arkuszy pracy ucznia (arkusz A i B).
3. Przygotuj kserokopie fragmentów tekstu i obrazków z arkusza pracy ucznia C i potnij tak, aby można było je ułożyć według wzoru. Rysunki można zastąpić fotografiami z czasopism lub przedmiotami (sweter, rękawice).
4. Zeskanuj kolorowe naklejki z piskletami i wydrukuj na papierze samoprzylepnym dla każdego uczestnika po jednym komplecie.
5. Przygotuj kredki, flamastry oraz klej.

Przebieg zajęć

A. Przygotowanie

1. Poproś dzieci o przedstawienie rodzinnych fotografii i opowiedzenie o sytuacji, w jakiej zostały wykonane.
2. Zadaj pytania:
   - Czy znają znaczenie słowa „rodzina”?
   - Kto wchodzi w skład rodziny?
   - Czy członkowie rodziny troszczą się o siebie nawzajem?
3. Rozdaj dzieciom kartki papieru i poproś o namalowanie ich rodziny.

B. Ćwiczenia

Sowia rodzina

1. Rozdaj arkusze pracy ucznia Sowia rodzina (arkusz A) oraz kolorowe nalepki piskląt. Zadaniem uczniów będzie przyporządkowanie małych sów do ich rodziców i rodzeństwa. Zwróć uwagę

dzieci na cechy piskląt: kształt głowy, wygląd oczu.

2. Wspólnie z dziećmi obejrzyj gotowe arkusze. Porównajcie, czym różnią się poszczególne pisklęta.
3. Poproś dzieci, aby policzyły, ile małych sów znajduje się na poszczególnych obrazkach.

Zagubiona sowa

1. Przygotuj dla uczestników odpowiednią liczbę kopii arkusza pracy ucznia Zagubiona sowa (arkusz B).
2. Poproś dzieci, aby pomogły zagubionej uszatce w dotarciu do rodzinnego gniazda i odnalazły drogę w labiryncie.
3. Wyjaśnij, że pisklęta sów często spadają na ziemię z gałęzi, jednak potrafią same wspiąć się z powrotem. Znajdując małą sowę na ziemi, najlepiej pozostawić ją w tym samym miejscu, wysadzając jedynie na wyższe gałęzie, gdzie nie może być znaleziona np. przez psy
4. Porozmawiaj z uczniami na temat postępowania w przypadku zgubienia rodziców. Zwróć uwagę na konieczność pozostania w tym samym miejscu oraz zwrócenia się o pomoc do osoby dorosłej, najlepiej pracownika ochrony, policjanta, kierowcy autobusu itp.

Przygoda puszczyka

1. Poleć dzieciom, aby usiadły w kole.
2. Na środku koła rozłóż tekst wraz z rysunkami (przedmiotami). Podnoś kolejne rysunki i głośno powiedz, jakie zastępują słowo.
3. Poproś dzieci, aby w trakcie czytania tekstu w miejscach rysunków wspólnie wypowiadały odpowiadające im słowa.
4. Przeczytaj tekst wraz z dziećmi.
5. Zapytaj dzieci, czy znalazły kiedyś małego ptaka lub gniazdo ptaków. Wytłumacz, że w takiej sytuacji najlepiej pozostawić pisklęta w miejscu znalezienia, nawet jeśli w pobliżu nie widać ich rodziców. Zapewne z ukrycia obserwują nas i natychmiast po naszym odejściu wrócą do lęgu.

Zakończenie

Zapytaj dzieci co należy zrobić w przypadku znalezienia sowiego pisklęcia.

Słowniczek trudniejszych pojęć

Asynchroniczne klucie (wylęg) piskląt – klucie nierównoczesne, pisklęta wykluwają się w odstępach kilku dni, co spowodowane jest wysiadywaniem jaj od momentu złożenia pierwszego lub drugiego jaja w zniesieniu.

Kryptyczne upierzenie – upierzenie maskujące.

Wybrane pozycje z literatury

1. Amann G. 1995. Ptaki. Multico. Warszawa.
2. Gotzman J. 1993. Nasi skrzydlaci sąsiedzi. Plejada. Warszawa.
3. Jonsson L. 1998. Ptaki Europy i obszaru śródziemnomorskiego. Muza. Warszawa.
4. Mikusek R. (red.). 2005. Metody badań i ochrony sów. Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych. Kraków.

A. Arkusz pracy ucznia - Sowia rodzina I

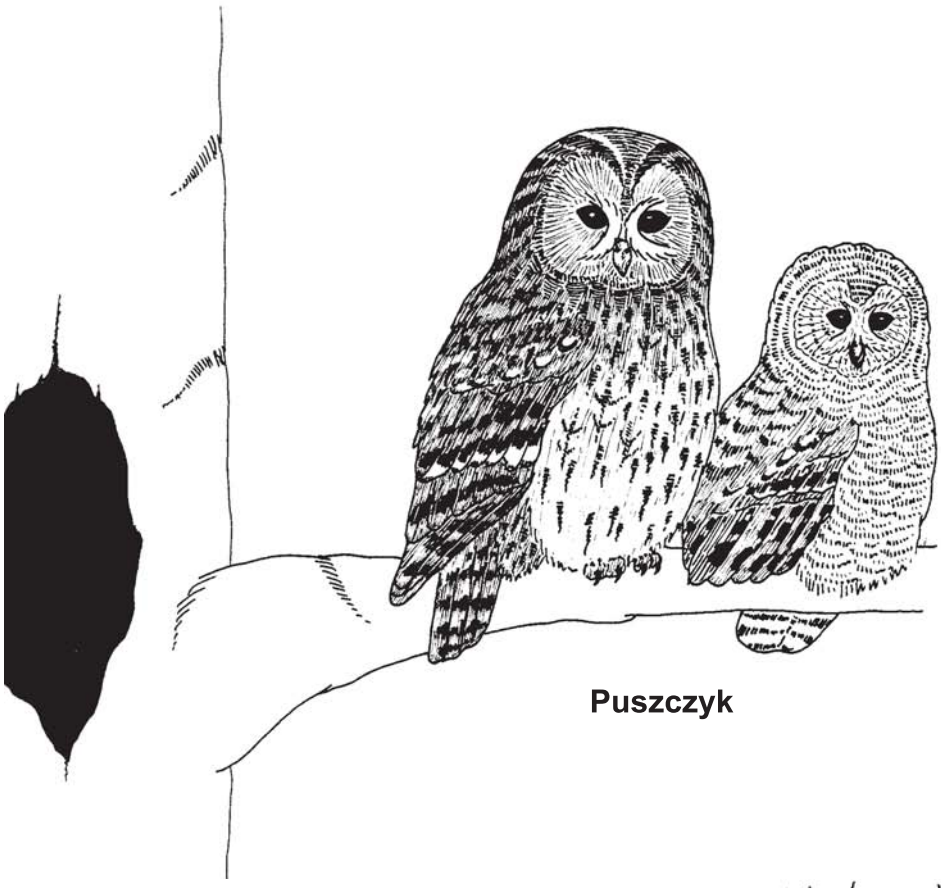

Puszczyk

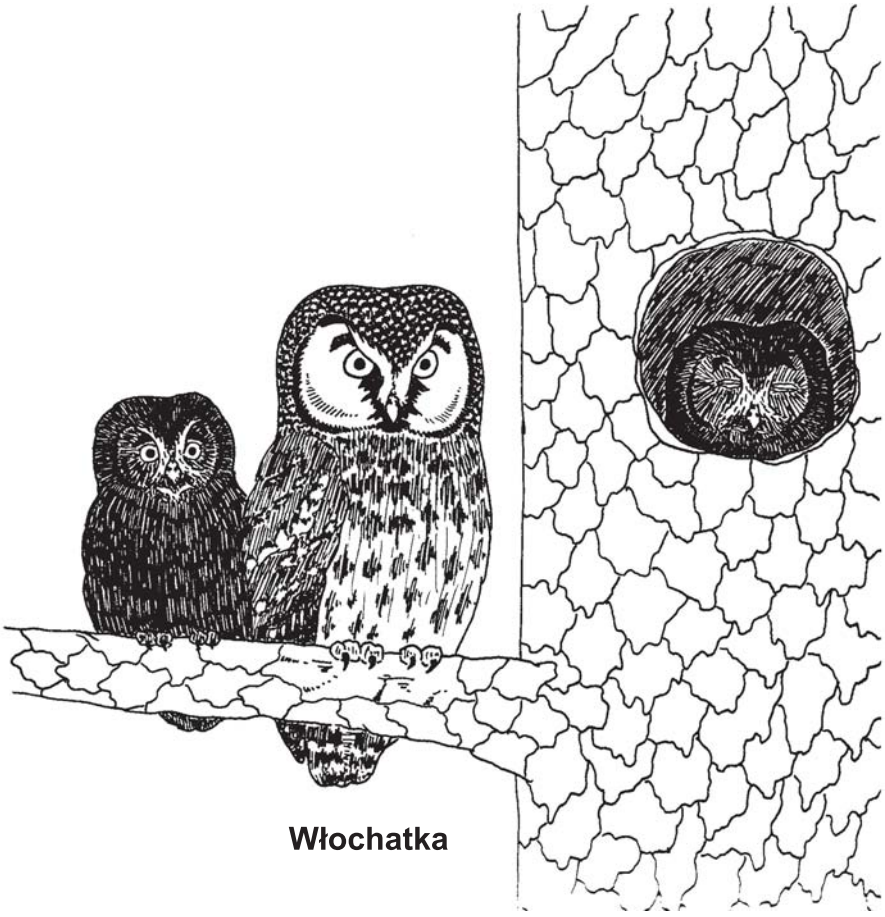

Włochatka

A. Arkusz pracy ucznia - Sowia rodzina II

Uszatka błotna

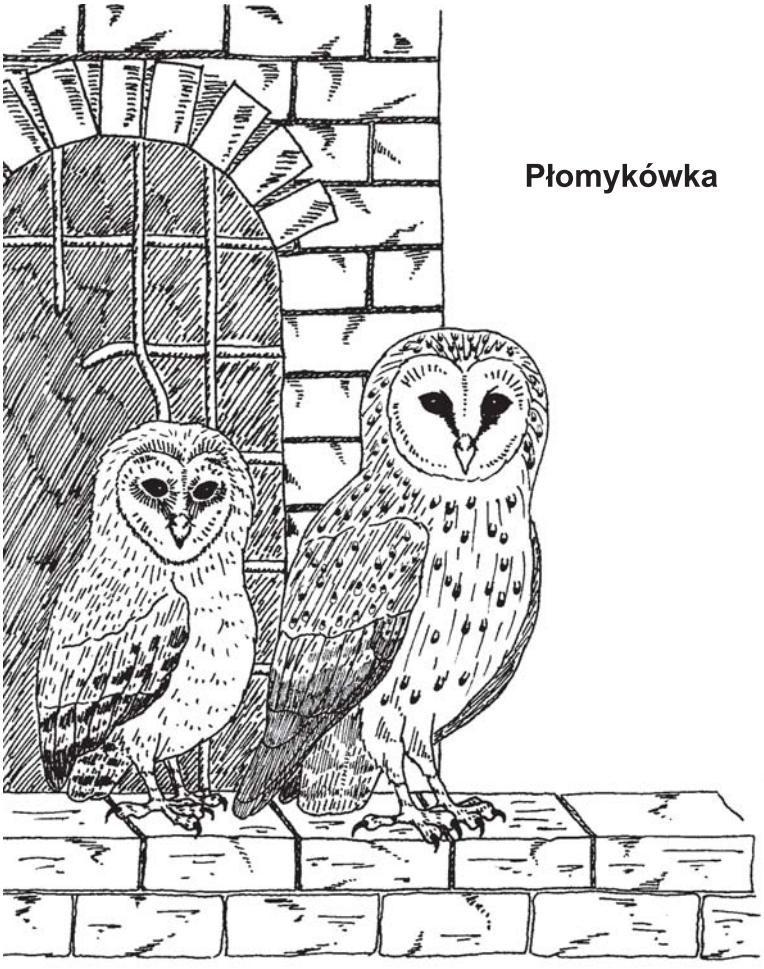

Płomykówka

A. Arkusz pracy ucznia - Sowia rodzina III

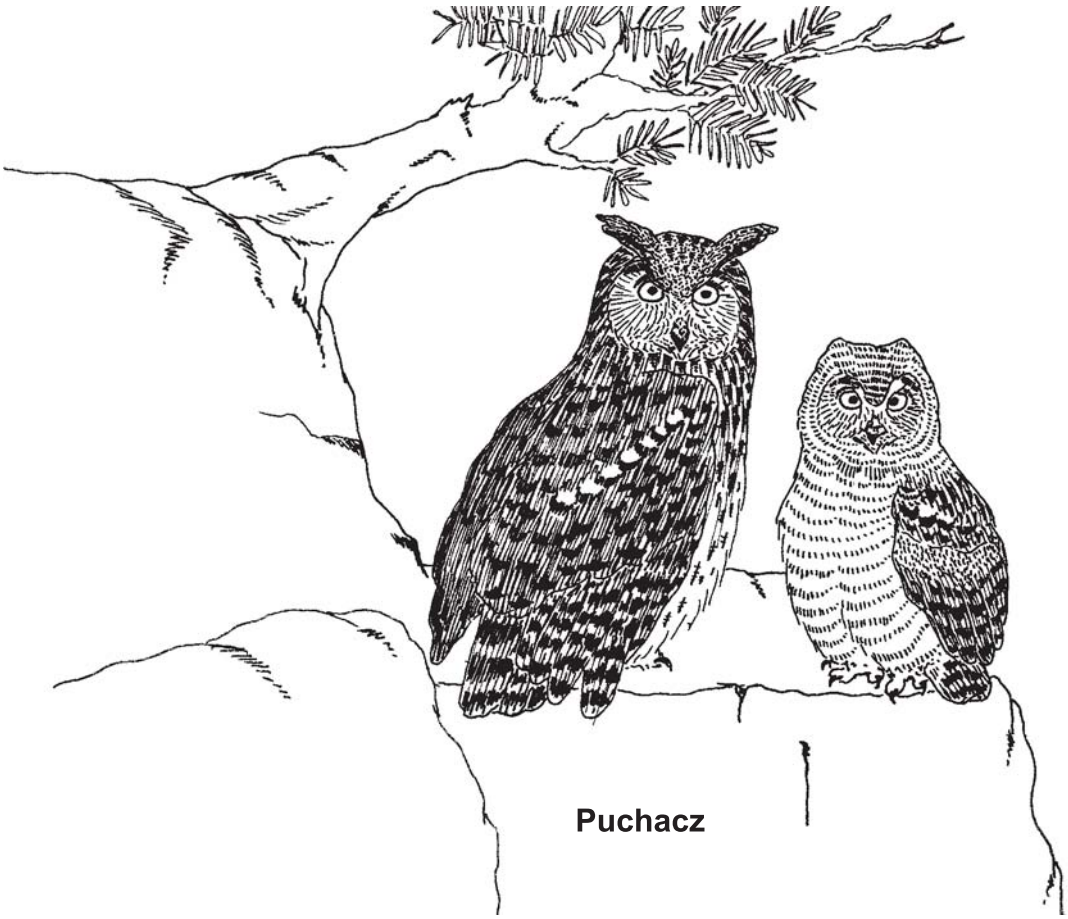

A. Arkusz pracy ucznia - Sowia rodzina- naklejki

włochatka

uszatka błotna

płomykówka

uszatka

puchacz

puszczyk

B. Arkusz pracy ucznia - Zagubiona sowa

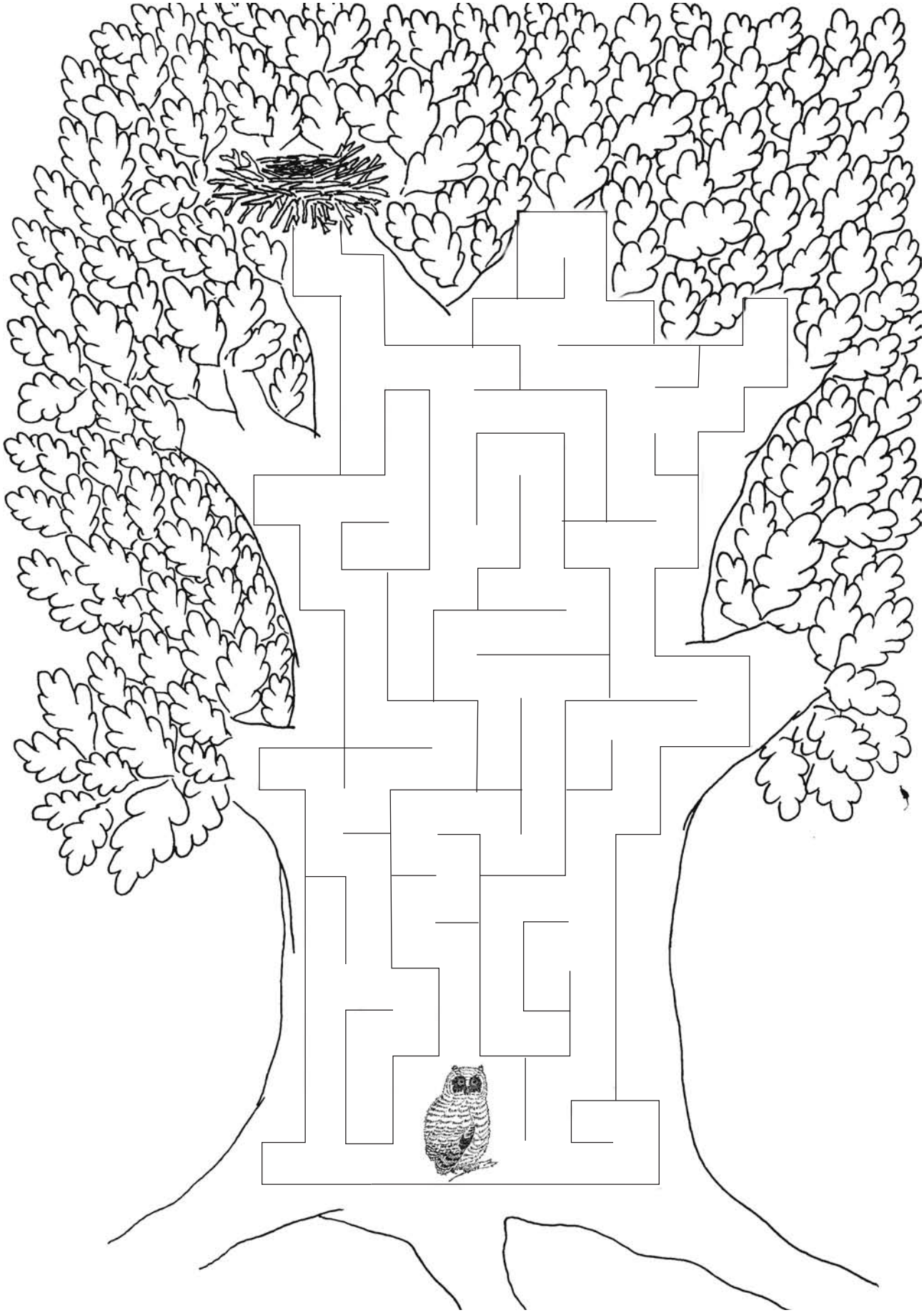

C. ARKUSZ PRACY UCZNIA - PRZYGODA PUSZCZYKA

puszczyk

noc

mysz

drzewo

dzień

dzieci

sweter

dom

rękawice

leśniczy

Witajcie. Jestem . Mam na imię Huhuk. Wczoraj w przydarzyła mi się dziwna przygoda. Jak zwykle zjadałem , którą upolował mój tato kiedy nagle straciłem równowagę i spadłem z . Było dosyć wysoko, jednak paprocie sprawiły, że się nie potłukłem. Zacząłem żałośnie wołać o pomoc. Mama krążyła wokół, ale nie potrafiła mnie unieść. Szybko nastał 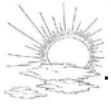 . Wystraszony siedziałem pod paprociami. I wtedy nadeszły szukające jagód . Jedno z nich dostrzegło mnie i powiedziało: - O, mały ! Próbowałem się bronić, jednak owinęły mnie w i zaniosły do . Okazało się, że ich tato jest . Wziął mnie delikatnie w ręce w grubych , których nie mogłem przebić szponami i uważnie obejrzał, czy nie jestem ranny. Kiedy stwierdził, że jestem zdrowy, wszyscy razem, i , odnieśli mnie pod , z którego spadłem. Po drabinie zostałem wniesiony do góry i posadzony na gałęzi. Gdy minął i nastała zgłodniałem i zacząłem głośno wołać o jedzenie. Jaka wielka była moja radość, gdy niedaleko odpowiedziała mi mama . Po chwili przyleciała niosąc dla mnie na kolację. Dzięki zostałem uratowany.